

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยความต้องการ และวิธีการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ครั้งนี้ สรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. ขอบข่ายของการวิจัย
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
7. อภิปรายผลการวิจัย
8. ข้อเสนอแนะ

Rajabhat Mahasarakham University

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการ และวิธีการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความต้องการการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคามที่มีประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคามที่มีประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาตนเองรายด้าน และโดยรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาร่างกาย และด้านการพัฒนาจิตใจแตกต่างกัน

ขอบข่ายของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2544 ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่และครูใหญ่จำนวน 576 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ตารางอัตราส่วนของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 40) ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน ที่สังกัดในแต่ละสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ 38 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 118 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 74 คน รวม 230 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย abhat Mahasarakham University

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 230 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาและเป็นฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 230 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมดจากนั้นได้จัดหมวดหมู่ของแบบสอบถามตามตัวแปร คือ ประสิทธิภาพในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนและขนาดโรงเรียน แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows V. 9.5 ดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคามที่มีประสิทธิภาพและขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน โดยรวม เป็นรายด้าน และรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีขนาดโรงเรียนและประสิทธิภาพในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารแตกต่างกัน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยได้ทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธี L.S.D.

3. วิธีการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม รายด้าน และเป็นรายข้อ โดยใช้ร้อยละ (Percentage)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2
ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น
แบบสอบถามสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความต้องการและวิธีการพัฒนาตน
เองของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ
3 ด้าน รวม 48 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98

สรุปผลการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

จากการวิจัยความต้องการและวิธีการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มี
ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 45.65 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ใน
การดำรงตำแหน่ง 6-10 ปี ร้อยละ 29.57 และน้อยที่สุดคือ มีประสบการณ์ต่ำกว่า 6 ปี ร้อยละ
24.78 แบ่งตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ
51.30 รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 32.18 และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหาร
โรงเรียนขนาดใหญ่ 16.50

2. ความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่มีความต้องการ
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ในแต่ละด้าน ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการพัฒนาตนเอง ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาวิชาชีพ มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก
โดยมีความต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุดคือ การวางแผนในการบริหาร รองลงมาคือ การติดตาม
ข่าวความก้าวหน้าและความเคลื่อนไหวทางวิชาการทันสมัยอยู่เสมอ

2.2 ด้านร่างกาย มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุด คือ การมีสุขภาพดี การไม่เป็นโรคติดต่อ รองลงมาคือ การดูแลสุขภาพร่างกายอยู่เสมอ

2.3 ด้านการพัฒนาจิตใจ มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีความต้องการพัฒนาตนเองมากที่สุด คือ การแก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญา รองลงมาคือ ความเป็นมิตรจริงใจกับทุกคน

3. เปรียบเทียบระดับความต้องการการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม และรายด้าน พบว่า

3.1 เปรียบเทียบระดับความต้องการการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 6 ปี 6-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีความต้องการพัฒนาตนเองโดยรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 เปรียบเทียบระดับความต้องการการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความต้องการพัฒนาตนเองโดยรวม และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

4. วิธีการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

4.1 ด้านการพัฒนาวิชาชีพ พบว่า วิธีการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีวิธีการพัฒนาตนเองเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การฝึกอบรม (ร้อยละ 28.81) การศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 20.82) การปฏิบัติงาน (ร้อยละ 20.81) การศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 20.18) และการศึกษาต่อ (ร้อยละ 9.87) ตามลำดับ ส่วนอื่น ๆ (ร้อยละ 0.00) ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำเสนอในตาราง

4.2 ด้านการพัฒนาร่างกาย พบว่า วิธีการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีวิธีการพัฒนาตนเองเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 32.35) การปฏิบัติงาน (ร้อยละ 27.76) การฝึกอบรม (ร้อยละ 26.54) การศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 9.75) และการศึกษาต่อ (ร้อยละ 3.60) ตามลำดับ ส่วนอื่น ๆ (ร้อยละ 0.00) ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำเสนอในตาราง

4.3 ด้านการพัฒนาจิตใจ พบว่า วิธีการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีวิธีการพัฒนาตนเองเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การฝึกอบรม (ร้อยละ 32.09) การปฏิบัติงาน (ร้อยละ 27.77) การศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 26.79) การศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 9.53) และการศึกษาต่อ

(ร้อยละ 3.82) ตามลำดับ ส่วนอื่น ๆ (ร้อยละ 0.00) ผู้วิจัยจึงไม่นำเสนอในตาราง

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการและวิธีการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่ควรนำมา อภิปรายดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความต้องการพัฒนาตนเอง โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มนูญ ไชยทองศรี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความต้องการพัฒนาตนเองโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ คือด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้าน การพัฒนาร่างกาย และด้านการพัฒนาจิตใจตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสงวน อินตะจวง (2529 : 43) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการและปัญหาการพัฒนาครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดแพร่ พบว่า ปัญหาด้านการศึกษาอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ มานิตย์ รัตนปัญญา (2541 : 6) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้ บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 1 พบว่า ผู้บริหารมีความต้องการพัฒนาทักษะการ บริหารในด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านเทคนิควิธีการอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ

1.1 ด้านการพัฒนาวิชาชีพ เนื่องจากการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนมีขอบเขตงานกว้างขวาง มีความละเอียดอ่อน ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนมีทักษะรู้เทคนิคในการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนงาน การบริหารงบประมาณ การใช้หลักวิชาการในการวิเคราะห์งาน และการปฏิบัติงาน การพัฒนา บุคลากร การติดตามข่าวสาร ความก้าวหน้า และความเคลื่อนไหวทางวิชาการให้ทันสมัย อยู่เสมอ ทักษะในการประเมินผลความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ความสามารถในการ พัฒนาทีมงานการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีความคิดก้าวไกลมีวิสัยทัศน์ ตลอดจนความสามารถ ในการติดต่อประสานงานกับบุคคล และหน่วยงานอื่น ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีการตื่นตัว และเห็นความจำเป็นในการปรับตนเองให้มีพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การเป็นผู้บริหารพันธุ์ใหม่ คือการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ โดยการพัฒนาตนเองเพื่อพร้อมรับการประเมินรับใบประกอบวิชาชีพสายงานบริหารนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2525 : 183) กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องนำเอาหลักการบริหารหรือระบบการบริหารแผนใหม่มาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และโครงสร้างของการบริการที่เปลี่ยนไป จำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้บริหารต้องพยายามหาวิธีการเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และยังคงสอดคล้องกับไชย ณ พล (มปป. : 45) ได้กล่าวไว้ว่า งานเป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกคนต้องเข้าใจ และบริหารให้เชี่ยวชาญ เพื่อความสำเร็จแห่งชีวิตที่แท้จริง

1.2 ด้านการพัฒนาร่างกาย ผู้บริหารนอกจากจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการปฏิบัติงานในวิชาชีพของตนเองที่ชัดเจน แล้วสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคามมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาร่างกายเพราะการเป็นผู้มีสุขภาพดี ไม่มีโรคประจำตัว มีอารมณ์แจ่มใส มีการพักผ่อนอย่างเพียงพอ การตรวจและดูแลสุขภาพ การเลือกออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย ย่อมทำให้ตนเองมีร่างกายที่แข็งแรงอันมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ดัง สุเนตุ นวกิจกุล (2524 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า ร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ออกทนต่อการปฏิบัติงานมีความคล่องแคล่วว่องไว ร่างกายมีความต้านทานโรคสูง ผู้มีสมรรถภาพร่างกายดี มักเป็นผู้มีชีวิตจิตใจร่าเริงแจ่มใส ร่างกายสง่าผ่าเผย สามารถปฏิบัติกิจกรรมการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการพัฒนาจิตใจ ปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้บริหารได้ประสบด้วยตนเองมีมากมาย ทั้งปัญหาส่วนบุคคล ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้มีอิทธิพลต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน การพัฒนาจิตใจให้ผู้บริหารเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ฝึกลบเลิกละทิ้ง ฝ่าฝืนตจาดใจ การเข้ารับการอบรมพัฒนาจิต การทำจิตใจให้ร่าเริงอยู่เสมอ มีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคงออกทนต่อปัญหา ใช้สติในการแก้ปัญหาทั้งปวง มีจิตใจดียอมทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 170) ได้กล่าวไว้ว่า การกระทำของเราทั้งทางร่างกาย ทางวาจาเกิดจากใจเป็นผู้บงการให้เราทำดีก็ได้ทำชั่วก็ได้ ความสุข ความทุกข์ ความสงบ ความวุ่นวายเกิดจากใจทั้งสิ้น ความจริงใจเป็นสิ่งที่ฝึกได้บังคับได้ สามารถควบคุม

ให้อยู่ในอำนาจได้ ใจเรานั้นฝึกอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องฝึกใจให้รักษาใจ ฝึกจิตใจให้รักษาจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้วอยู่เสมอ อันจะส่งผลให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคามที่บริหารโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความต้องการ พัฒนาดตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมากเหมือนกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหาร เหล่านั้นมีความต้องการพัฒนาดตนเองอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาร่างกาย และด้านการพัฒนาจิตใจ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ นิพนธ์ อรรคอำนวย (2534 : 72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการพัฒนาบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า ปัญหาการพัฒนากุศลกร โดยการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ

2.1 ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคามที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกันก็มีความตระหนักเห็นความ สำคัญที่จะต้องพัฒนาดตนเองให้มีความรู้ความสามารถมีทักษะ และความชำนาญในการปฏิบัติงาน การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทดเทียบกับโรงเรียนอื่นจึงมีความต้องการที่จะพัฒนา ตนเองให้มีคุณสมบัติที่จะทำให้โรงเรียนที่ตนเองบริหารอยู่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบกับ ต้องการที่จะปรับปรุงตนเองให้เป็นผู้มีคุณสมบัติให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงกฎหมายทางการศึกษา ใหม่ที่ออกมา เช่น การขอรับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหาร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ภิญโญ สาทร (2526 : 363) กล่าวไว้ว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถม ศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง โดยการชวนขวยรับการศึกษารับการฝึกอบรม และศึกษาคด้วยตนเองอยู่เสมอจะต้องมองการณ์ไกลมีความรู้ความชำนาญในการบริหาร

2.2 ด้านการพัฒนาร่างกาย ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน ได้มองเห็นความสำคัญ ของการดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บไม่มีโรคประจำตัว มีการตรวจสุขภาพ ตลอดจนเลือกออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยเหมือนกันทั้งนี้เพราะมีความเชื่อ ว่า ถ้าผู้บริหารมีร่างกายแข็งแรงไม่มีโรคภัยไข้เจ็บแล้วผู้บริหารจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่าง เต็มศักยภาพ อันจะเกิดผลดีต่อการจัดการศึกษาในความรับผิดชอบโดยรวมต่อไป ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ วิชัย โดสุวรรณจินดา (2539 : 116) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารควรรู้จักบริหารสุขภาพของตนเองให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ เพื่อจะได้ใช้ทำงานได้เต็มที่อันจะส่งผลให้ประสบ

ความสำเร็จในการทำงานได้เป็นอย่างดี และยังคงสอดคล้องกับจรรยา ทรนินทร์ (2528 : 15) กล่าวว่า ความสำคัญของการมีสุขภาพดีเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับผู้บริหาร เพราะผู้บริหารเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ถ้าผู้บริหารสนใจรักษาสุขภาพก็จะสามารถแนะนำผู้ใต้บังคับบัญชาได้ การมีสุขภาพดีจะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการพัฒนาจิตใจ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน มีความคิดว่าการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาจิตใจก็มีความสำคัญเหมือนกันถึงแม้จะไม่ใช่ความต้องการพัฒนาตนเอง ในอันดับที่หนึ่ง หรือสองก็ตามเพราะในการพัฒนาจิตใจสำหรับผู้บริหารสามารถช่วยให้ผู้บริหาร ปฏิบัติงานได้ละเอียด รอบคอบ มีการวิเคราะห์แยกแยะได้เป็นอย่างดี ช่วยให้การตัดสินใจ การวางแผนการตั้งงานตลอดจนการมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเหมาะสม ที่สำคัญ ผู้บริหารจะทำงานสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นการบริหาร ทรัพยากรทางการศึกษาที่ยากที่สุด เพราะคนแตกต่างจากทรัพยากรอื่น ๆ คือคนมีจิตใจ ดังนั้น นอกจากการพัฒนาตนเองด้านจิตใจของผู้บริหารจะช่วยให้ผู้บริหารแก้ปัญหาในตนเองได้แล้ว ยังสามารถนำมาใช้ในการบริหารบุคลากรในโรงเรียนได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ คนชัย คุณาบดี (2537 : 45) กล่าวว่าผู้บังคับบัญชาที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความอ่อนโยนพอสมควร มีความรักและสนใจต่อคนทั่วไป มีอารมณ์ขัน ไม่วางตัวสูงหรือทำตัวเครียดเกินควร

3. ผลการวิจัยเปรียบเทียบระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีประสบการณ์ในการ ดำรงตำแหน่ง และขนาดโรงเรียนแตกต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมานิตย์ รัตนปัญญา (2541 : 36) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการ พัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 1 พบว่า ผู้บริหารที่มี ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี กับผู้บริหารที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีความต้องการ พัฒนาทักษะการบริหารทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ พิบูลย์ (2534 : 89-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรง เรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีทัศนคติต่อปัญหาการบริหารงานบุคลากร โดยรวมไม่แตกต่างกัน และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสามารถ บุญทอง (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การ พัฒนากุศลกรของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

สงขลา พบว่า การพัฒนาบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยส่วนรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แต่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยที่มีผลกระทบหลายประการ เช่น แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษาด้านวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มุ่งพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพ สนับสนุนส่งเสริม ผู้บริหารโรงเรียนให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 27-28)

นอกจากนั้นการบริหารงานโรงเรียนในปัจจุบันที่ยึดโรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management) กล่าวถึง การเป็นผู้นำในโรงเรียนโครงการโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่เคยทำมาในโรงเรียนเป็นเวลานานนม (สุรัฐ ศิลปอนันต์. 2543 : 134) ผู้บริหารจึงต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และยังคงสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2540 ซึ่งได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารให้เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาบุคลากร ผู้เรียนและชุมชน มุ่งพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติได้เต็มศักยภาพ พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริงพัฒนาและใช้วัตรกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบปฏิบัติคนเป็นแบบอย่างที่ดี ร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ และสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2540 : 42) ยังเป็นสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องปรับปรุงตนเองให้มีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภาดังกล่าวให้มากที่สุดให้ได้

ปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีความต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน ก็คือ ในการปรับปรุงกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 มาตรา 34 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ในกรณีที่ลักษณะหน้าที่และความรับผิดชอบบริหารงาน

และคุณภาพของงาน ของข้าราชการครูตำแหน่งใด ที่ก.ค. กำหนดตามมาตรา 31 เปลี่ยนแปลง ไปให้ ก.ค. พิจารณาปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งนั้นใหม่ให้เหมาะสม" จากมาตรา 34 จะเห็นได้ว่า ก.ค. ที่อำนาจในการปรับปรุงตำแหน่งให้สูงขึ้นหรือต่ำลงได้ตามลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมทั้งปริมาณและคุณภาพของงานของตำแหน่งใดที่เปลี่ยนแปลงไปเท่านั้น ถ้าไม่เปลี่ยนก็ปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งไม่ได้ และการปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งนั้นปรับปรุงได้ทั้งสูงขึ้นและต่ำลง เพื่อเป็นการช่วยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ ชัย และตั้งใจในการบริหารสถานศึกษาได้มีโอกาสดำเนินการ ในหน้าที่ราชการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษา ก.ค. จึงกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ เรียกว่า เกณฑ์คุณภาพ โดยกำหนดให้มีการประเมิน 3 ตอน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. 2543 : คำนำ)

ตอนที่ 1 ปริมาณงาน พิจารณาจากจำนวนนักเรียน

ตอนที่ 2 คุณภาพของงาน พิจารณาคุณภาพของงานด้านต่าง ๆ

2.1 คุณภาพการบริหารสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.2 คุณภาพนักเรียน

Rajabhat Mahasarakham University

2.3 ผลงานที่สมควรได้รับการยกย่องของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 สภาพที่ตั้ง พิจารณาจากที่ตั้งของสถานศึกษา

อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม มีความต้องการพัฒนาตนเอง ไม่แตกต่างกันก็คือ ผู้บริหารเหล่านี้ต้องปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีจุดเน้นการดำเนินการด้านการปฏิบัติรูปครู และบุคลากรทางการศึกษา คือ พัฒนาบุคลากร ทุกระดับทุกประเภท ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานตำแหน่งในรูปแบบที่หลากหลาย ตามความสนใจของผู้เข้ารับการพัฒนา ส่งเสริมให้สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาตนเองโดยเน้นวิธีการพัฒนาควบคู่กับการปฏิบัติงาน การพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และความภาคภูมิใจในอาชีพ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. 2544 : 12) ทั้งนี้เป็นเพราะจากสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2544 ด้านการปฏิรูปและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า การพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และแนวทางการจัดการศึกษาตามกฎหมายการศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังดำเนินการได้ไม่เท่าที่ควร (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. 2544 : 7)

ในส่วนของการปรับปรุงกำหนดตำแหน่ง นอกจากสายงานบริหารแล้ว การปรับปรุงกำหนดตำแหน่งของสายผู้สอน ก็มีส่วนที่ทำให้ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้มีตำแหน่งที่สูงขึ้น เพราะครูผู้สอนซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาในปัจจุบันได้เสนอผลงานและได้รับการอนุมัติให้ได้รับตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 8,9 มากขึ้นทุกปี เฉพาะสังกัดสำนักงานกาประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ปี 2544 มีจำนวนทั้งสิ้น 36 คน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. 2545 : 2)

นอกจากนั้นในปีการศึกษา 2545 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ได้เข้าร่วมโครงการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก รวมทั้งสิ้น 99 โรงเรียนซึ่งการจะนำโรงเรียนเพื่อพร้อมรับการประเมินดังกล่าว ผู้บริหารมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี ผู้บริหารทั้งหมดจึงต้องพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ผ่านการประเมิน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. 2544 : 6)

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีผลทำให้การวิจัยเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเอง ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

4. ผลจากการวิเคราะห์วิธีการพัฒนาตนเอง ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

4.1 การพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มีวิธีการพัฒนาตนเองโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ คือ การฝึกอบรม (ร้อยละ 28.81) การศึกษาคูงาน (ร้อยละ 20.82) การปฏิบัติงาน (ร้อยละ 20.81) การศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 20.18) การศึกษาคือ (ร้อยละ 9.87) และอื่น ๆ (ร้อยละ 0.00) ทั้งนี้เนื่องจากว่าที่ผ่านมาผู้บริหารได้พัฒนาตนเองตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา โดยผู้บริหารได้เข้ารับการพัฒนาตนเองโดยวิธีการฝึกอบรมเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่ได้คุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 37) ที่ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ด้านวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยจัดทำกรอบการพัฒนา การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในทุกตำแหน่งทุกระดับให้เป็นมืออาชีพโดยการผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตร และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร อาวะกุล (2540 : 72) ที่กล่าวว่า การเข้ารับการฝึกอบรมของผู้บริหารเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถความเจริญก้าวหน้าให้กับผู้บริหาร และหน่วยงานรับผิดชอบ

4.2 ด้านการพัฒนาร่างกาย ผู้บริหารมีวิธีการพัฒนาตนเองโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 32.35) การปฏิบัติงาน (ร้อยละ 27.76) การฝึกอบรม (ร้อยละ 26.54) การศึกษาดูงาน (ร้อยละ 9.75) การศึกษาต่อ (ร้อยละ 3.60) และอื่น ๆ (ร้อยละ 0.00) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม เลือกการศึกษาคู่มือเพื่อพัฒนาร่างกายอาจเป็นเพราะง่ายต่อการทำความเข้าใจในเวลาอันจำกัด เพราะผู้บริหารมีเวลาจำกัดอยู่แล้ว ประกอบกับมีหนังสือ คู่มือการรักษาสุขภาพมากมาย สามารถหาซื้อได้ง่าย อีกทั้งการให้บริการแนะนำการรักษาสุขภาพเป็นแผนพับของโรงพยาบาลก็มีมากมาย ซึ่งสะดวกกว่าวิธีการปฏิบัติงาน การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการศึกษาต่อ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 31) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การให้การสนับสนุนการพัฒนาตนเองด้วยการศึกษาเอกสาร และคู่มือช่วยให้ผู้บริหาร โรงเรียนเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามขั้นตอนได้ดีขึ้น

4.3 ด้านการพัฒนาจิตใจ ผู้บริหารมีวิธีการพัฒนาตนเอง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การฝึกอบรม (ร้อยละ 32.09) การปฏิบัติงาน (ร้อยละ 27.77) การศึกษาคู่มือ (ร้อยละ 26.79) การศึกษาดูงาน (ร้อยละ 9.53) การศึกษาต่อ (ร้อยละ 3.82) และอื่น ๆ (ร้อยละ 0.00) เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจ มากกว่าวิธีการอื่นเป็นเพราะการพัฒนาจิตใจต้องอาศัยเวลา สถานที่ และวิทยากรที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพัฒนาจิตใจ ซึ่งส่วนใหญ่ในการจัดการอบรมทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานอื่น จะจัดที่วัด หรือสถานปฏิบัติธรรม มีพระวิทยากรที่มีชื่อเสียง เป็นที่เคารพศรัทธา จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้บริหารเลือกวิธีการฝึกอบรมในการพัฒนาจิตใจมากกว่าวิธีการอื่น นอกจากนี้การเข้ารับการฝึกอบรมทำให้ผู้บริหารนำความรู้มาพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งตรงกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 13) และพจน์ เพชรบูรณิน (2528 : 23) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสามารถพัฒนาตนเองในระหว่างการปฏิบัติงานได้ด้วยการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาความต้องการ และวิธีพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัด ควรนำผลการวิจัยฉบับนี้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการนำไปพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1.1 ควรส่งเสริมการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารของผู้บริหารโรงเรียน โดยเน้นการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร ที่เป็นปัจจุบัน ทันสมัย เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการวางแผนต่อไป

1.2 ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนในการบริหารให้กับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา

1.3 ควรจัดการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติงานในการพัฒนาผู้บริหารด้านการพัฒนาวิชาชีพ และด้านการพัฒนาจิตใจให้กับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารได้พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนผู้บริหารด้วยกัน มีโอกาสได้ไปสัมผัส ได้เห็นและได้ปฏิบัติงานจริงอันจะเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับปรุงพัฒนางานการบริหารโรงเรียนที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

1.4 ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน คู่มือในการพัฒนาตนเอง หรืออื่น ๆ ให้ผู้บริหารได้ศึกษา

1.5 ควรสนับสนุนการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนาและการศึกษาดูงานทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาเองอย่างแท้จริง

1.6 ควรจัดทำแผนงานและงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารให้เป็นอย่างทั่วถึง และเพียงพอกับความต้องการในแต่ละปีการศึกษา

1.7 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารที่ชัดเจน เพื่อให้ถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาร่างกาย และการพัฒนาจิตใจ

2.2 ควรมีการวิจัยหารูปแบบที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารเอง และลักษณะของงานที่ปฏิบัติจริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University